!!! seminář 12., resp. 13. 11. **odpadá**

!!! **EXKURZE** 19., resp. 20. 11. se sejdeme v **Ústavu pro českou literaturu AV ČR** (pro orientaci: http://www.ucl.cas.cz/cs/kontakt), ve dvoraně, třeba projít průjezdem – budu tu čekat od 12.20 (v pondělí) a od 10.40 (v úterý) i na opozdilé; pokud by se někomu více hodil druhý z termínů, je možné přijít zkrátka v ten vhodnější

* úkoly na příště!!

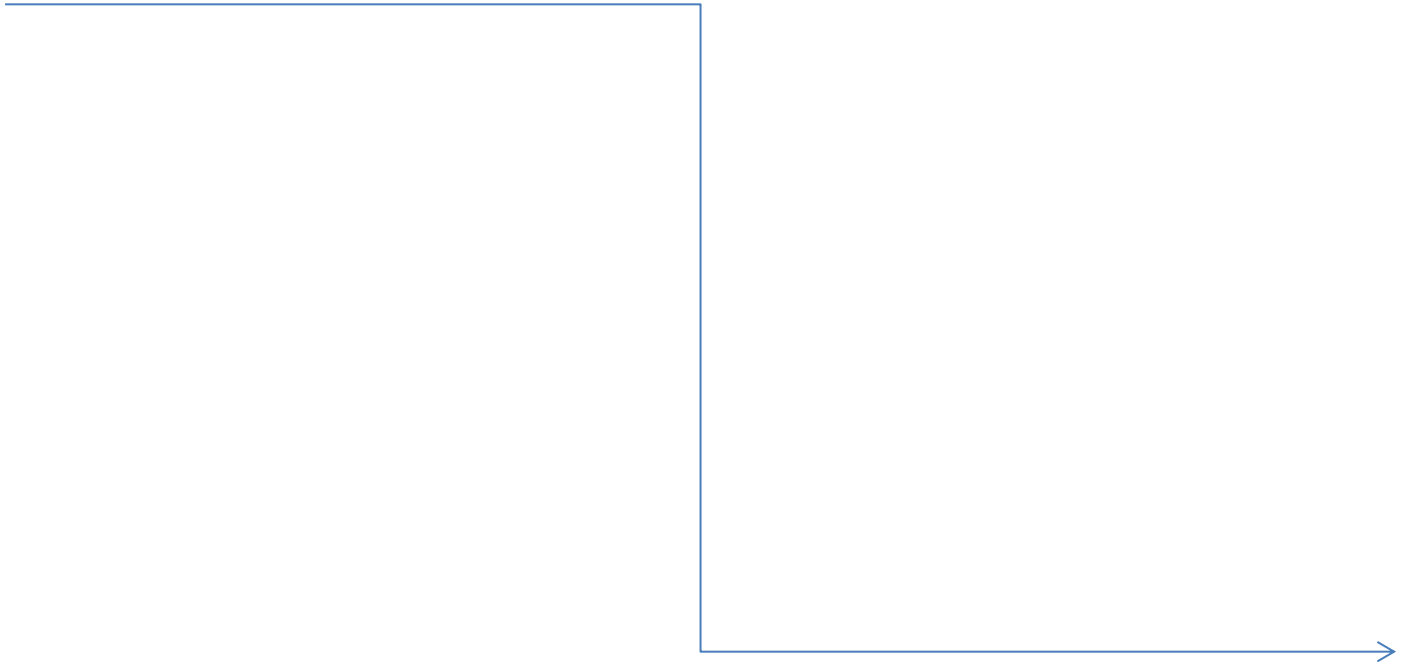

Na příště = na 26., resp. 27. 11. 2018

četba

- k tématu „ohlasů“ : 1) pomocí retrospektivní antologie rekonstruovat recepci knihy Richarda Weinera *Mezopotamie* (1930), 2) dané texty si dohledat - https://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skcp (periodika), 3) pročíst – identifikovat kritéria a rozdíly v hodnocení
- kap. **Literárněhistorické celky** ze stati **Felixe Vodičky** Literární historie. Její problémy a úkoly. In: Bohuslav Havránek– Jan Mukařovský (eds.): *Čtení o jazyce a poesii*. Praha, Družstevní práce 1942, s. QQQ–QQQ (moodle; elektronická knihovna)
- **Stephen Greenblatt**: **Rezonance a úžas** [1990], přel. O. Trávníčková, in Nový historismus / New historicism, ed. J. Bolton, Brno 2007, s. 192–219 (moodle)

edice: do neděle 25. 11. poslat další, pokročilejší verzi edice

Seminář 5., resp. 6. 11. 2018
PROGRAM

- četba
  - – kap. **Genese literárních děl a jejich vztah k historické skutečnosti** ze stati **Felixe Vodičky** Literární historie. Její problémy a úkoly. In: Bohuslav Havránek– Jan Mukařovský (eds.): *Čtení o jazyce a poesii*. Praha, Družstevní práce 1942, s. 355–370
    - dílčí GARANCE
      - historie textu… **Karel Janský: Vydavatelské poznámky**, GARANCE Anna Jíchová
        * kniha *Editor a text* (1971)… pojem kritické edice - příklady
      - prameny díla (s. 359–368) Anna Hrnčárková
      - vztah díla ke skutečnosti (s. 368–370) Karolína Jauernigová
  - – kap. **Dějiny ohlasu literárních děl** ze stati **Felixe Vodičky** Literární historie. Její problémy a úkoly. In: Bohuslav Havránek– Jan Mukařovský (eds.): *Čtení o jazyce a poesii*. Praha, Družstevní práce 1942, s. 371–384 (moodle; elektronická knihovna)
  - **Felix Vodička: Literárně historické studium ohlasu literárních děl (Problematika ohlasu Nerudova díla)**. *Slovo a slovesnost* 7, 1941, č. 3, s. 113–132 (http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=402), také (pod titulem *Problematika ohlasu Nerudova díla*) in týž: *Struktura vývoje*. Praha, Dauphin 1998, s. 283–321 (elektronická knihovna)

Editor (tj. textolog připravující vydání literárního díla) obrací pozornost k textu díla, tj. k jeho grafickému (psanému nebo tištěnému) záznamu. Ten může být fixován v jednom nebo v několika rukopisech, v jednom nebo v několika otiscích knižních nebo vedle knižních otisků i v otiscích časopiseckých, sborníkových apod. Mohou existovat náčrty, poznámky nebo zlomky rukopisů, které předcházely definitivní podobě textu, a mohou existovat i opisy textu, autorské nebo cizí. Povinností editora je všechna tato znění a všechny tyto materiály, které souhrnně nazýváme textové prameny, znát. Při zkoumání jednotlivých textových pramenů jde sice textolog do nejmenších podrobností, nemůže je však hodnotit izolovaně, ale vždy jako součást struktury nejen vydávaného díla, nýbrž autorova díla celého, stejně jako se předpokládá i textologova znalost společenské situace (především literární a jazykové), v níž autor tvořil a v níž zkoumané dílo vzniklo. Toho všeho je někdy ve větší, někdy v menší míře třeba k tomu, aby bylo možno stanovit, z kterého textového pramene bude edice vycházet, připravit znění textu, které bude výsledkem zevrubné analýzy na základě srovnání všech textových pramenů, a podle povahy vydání doprovodit text kritickým komentářem.

Takto získaný text, zbavený zároveň všech vnějších nedostatků, jako jsou písařské a tiskové chyby a jiná poškození, jakož i cizích zásahů a úprav nesrovnávajících se s autorovým záměrem, nazýváme textem kanonickým. Kanonizací textu se dílo upevňuje ve vědomí čtenářů v určité podobě. Z toho hlediska je důležité, z kterého textového pramene, z kterého textového znění se při kanonizování textu vychází. V chronologické řadě textových pramenů by mohl být zvolen leckterý z nich.

TYPY VYDÁNÍ A JEJICH USPOŘÁDÁNÍ

Podle jejich určení dělíme kritická vydání literárního díla na vydání v ě d e c k á a č t e n á ř s k á.

Jako vědecké vydání označujeme vydání, které je vypracováno kritickou metodou a opatřeno podrobným literárněhistorickým i textologickým komentářem (kritickým aparátem), popřípadě též studií vykládající a hodnotící dané dílo. Toto vydání slouží při všestranném studiu autora a jeho díla a je východiskem pro vydání čtenářská. Jde-li o sebrané spisy, obsahuje úplné autorovo dílo i s juveniliemi, varianty, zlomky, popřípadě i s náčrty, pracovními poznámkami, zápisníky, deníky, dopisy atp., s překlady a úpravami cizích prací.*

* Taková vědecká vydání sebraných spisů se u nás v současné době nepořizují (až na řídké výjimky, jako jsou Spisy J. Wolkra nebo K. H. Máchy). Přibližuje se jim pouze česká řada Knihovny klasiků, do níž jsou zařazováni autoři, jejichž dílo pro svůj základní význam v dějinách české literatury vyžaduje soustavného poznání a pečlivého průzkumu po stránce textové. Protože česká řada Knihovny klasiků je určena též širším vrstvám zájemců o úplné dílo vynikajících českých spisovatelů, nezařazují se většinou do vydání takové materiály z pozůstalosti, které nemají samostatný význam jako literární a umělecký projev. Tento materiál se registruje v textologickém komentáři a využívá se ho v literárněhistorickém komentáři (popřípadě se cituje); badatelé jsou odkázáni k přímému archívnímu studiu registrovaného materiálu. Ve zvláštních případech se zařazují i ty překladatelské práce autorovy, které sice nejsou výsledkem jeho uměleckého zájmu, ale které jsou jiným způsobem cenným pramenem k původnímu autorovu dílu; překlady B. Němcové jsou takovým pramenem pro poznání autorčina jazyka, a byly proto do jejích Spisů v Knihovně klasiků zařazeny.

Čtenářská vydání vycházejí zásadně z vydání vědeckého; neexistuje-li, pak se má čtenářské vydání pořizovat touž kritickou metodou jako vydání vědecké, editor má tedy stejně shromáždit a poznat všechen textový i dokumentační materiál a po jeho prozkoumání a kritické analýze má stanovit stejně odpovědně výchozí text i vypracovat kanonické znění díla. Rozdíl proti vědeckému vydání je tedy jen v rozsahu vydávaného díla (neotiskují se zpravidla juvenilie, varianty, zlomky, náčrty, překlady a úpravy cizích prací; jde tedy prakticky vždy o vybrané spisy) a v tom, že nemá kritický aparát.

Zatímco Národní knihovna měla na mysli tzv. čtenářský typ edice, objevily se v Knihovně klasiků možnosti usilovat o edici kritickou. První svazky Spisů Boženy Němcové a Jana Nerudy, vydané v této knihovně, ještě kolísaly mezi oběma typy, postupně však se dospělo k závěru, že je účelné pokládat českou řadu Knihovny klasiků za edici kritickou. Soudilo se, že uvědomělý vztah k literárnímu dědictví se nemůže projevovat jen v konzumování jeho hodnot (tomu slouží čtenářské vydání), ale musí být provázen i péčí o jeho spolehlivé dochování a poznání. Do české řady Knihovny klasiků byli a budou tedy zařazováni postupně jen ti autoři, jejichž dílo pro svůj základní význam v dějinách novější české literatury vyžaduje soustavné poznání a pečlivý průzkum po stránce textové. Zatím byly v redakci Ústavu pro českou literaturu do edice zařazeny Spisy Boženy Němcové (hlavní redaktor B. Havránek, redakční sekretář R. Havel, vyšlo v 15 svazcích v letech 1950—1960), Spisy Jana Nerudy (hlavní redaktor J. Mukařovský, redakční sekretář K. Polák, pak A. Haman, vyjde ve 40 svazcích, dosud od r. 1950 vyšlo 35 svazků), Spisy Josefa K. Tyla (hlavní redaktor A. Grund, pak Vl. Štěpánek, redakční sekretář M. Kačer, pak M. Otruba, plánováno v 25 svazcích, dosud vyšlo od roku 1952 13 svazků), Spisy Jiřího Wolkra (hlavní redaktor A. M. Píša, vyšlo ve 4 svazcích v letech 1953—1954), Spisy Karla H. Máchy (hlavní redaktor Jan Mukařovský, redakční sekretář R. Skřeček, vyjde ve 3 svazcích, od roku 1959 vyšly 2 svazky), Spisy Stanislava K. Neumanna (řídí redakční rada, redakční sekretářka M. Chlíbcová, vyjde v 19 svazcích, od r. 1962 vyšlo 6 svazků).

KAREL HYNEK MÁCHA

BÁSNĚ
A DRAMATICKÉ ZLOMKY

KNIHOVNA KLASIKŮ

Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění

Praha 1959

SPISY KARLA HYNKA MÁCHY

řídí Ústav pro českou literaturu Československé akademie věd

Hlavní redaktor Jan Mukařovský

Redakční rada: Karel Dvořák, Rudolf Havel, Karel Janský, Rudolf Skřeček, Felix Vodička

Výkonní redaktoři Karel Dvořák a Rudolf Skřeček

Svazek připravil Karel Janský

Graficky upravil František Muzika

Zařazení díla K. H. Máchy do Knihovny klasiků nepotřebuje jistě zvláštního zdůvodnění – vždyť jde o jeden z největších zjevů českého básnictví doby obrození. Pokládá-li přesto redakční rada Máchových spisů při Ústavu pro českou literaturu za potřebné uvést tyto Spisy předmluvou, činí to proto, aby předešla některým možným nedorozuměním.

Kritické vydání Máchova díla není totiž věc jednoduchá: z Máchových prací vyšly za života básníkova tiskem jen Máj, Křivoklad, Obrazy ze života mého a několik menších básní. Všechno ostatní známe toliko z autorových rukopisů, mnohdy i jen z cizích opisů nebo pozdních tisků. Ačkoli Máchovy sebrané spisy vyšly již několikrát – ve vydání Kobrova nakladatelství z roku 1862, ve vydání Jar. Šlastného z roku 1906, dále v kritických vydáních Jar. Vlčka z let 1906–7, Fr. Krčmy z let 1928–29 a K. Janského z let 1949 až 1950 – přece jen otázky Máchových textů vyžadují stále novou revisi a stále hlubší poznávání textově kritické.

Proto byly v Ústavě pro českou literaturu zahájeny již roku 1953 přípravy k novému vydání Máchova díla. Práce v redakci však neprobíhala bez obtíží. Hranice mezi textem a zásahy upravovatelů jsou u Máchy namnoze do té míry setřeny, že se textová kritika snadno ocitá v oblasti dohadů. Když pak bylo během přípravy vydání vysloveno podezření, že i některé Máchovy autogramy (ač po stránce paleografické zcela nepochybné) jsou vlastně dílem pozdějších upravovatelů, zejména K. Sabiny, stala se situace ještě složitější. Redakce, ač k těmto podnětům přihlížela a dokonce v nich našla i leckterou iniciativu pro svou práci, nemohla je přijmout za východisko, neboť přijetí neprokázaných předpokladů o padělanosti některých Máchových autogramů bylo by znamenalo ztrátu samé základny vydavatelské práce. Avšak ani Máchovy texty zachované v opisech a tiscích, do nichž mohla zasáhnout upravovatelská ruka, nebylo lze z vydání vypouštět jen z toho důvodu, že ve většině případů nemáme možnost jednotlivé zásahy nesporně zjistit. Nebylo by odpovědné, kdybychom na základě dohadů byli svévolně měnili Máchův básnický profil tím, že bychom byli do vydání nepojali řadu básní a próz, které mají obraznost, zvuk i rytmus zcela nepochybně máchovské, např. básně V chrámu, Umírající, Hrobka králů a knížat českých, Na příchod krále, Duše nesmrtelná, V svět jsem vstoupil a prózy Návrat, Cikáni, Klášter sázavský.

Redakce proto usilovala předložit naší veřejnosti Máchovu literární tvorbu v její úplnosti, ale beze snahy ovlivňovat vydání dohady, které nemohou být bezpečně kontrolovány. Cílem našeho vydání není – kromě případů, kdy se lze opřít o básníkův rukopis – rekonstrukce předpokládaného autorského znění, ale takové podání textu, které vylučuje všechny objektivně zjistitelné cizí zásahy. Redakce proto neusilovala o vydání „objevitelské", ale o vydání v mezích možností přesné, odpovídající pevně zjištěným faktům.

Proto se naše edice neliší podstatně od posledního pokusu vydat kriticky Máchův text, jejž před časem podnikl zesnulý máchovský badatel Karel Janský. Také tentokrát je vydání v podstatě dílem tohoto vydavatele, který nejen pečlivě až do nejmenších podrobností shromažďoval a připravoval pro další analysu máchovský textový materiál, nýbrž i vtiskl edici osobité rysy svého způsobu práce. Nad postupem edičních prací bděla ovšem celá redakční rada, která K. Janskému pomáhala kritikou při řešení otázek celkové koncepce i jednotlivostí; ověřovala také dodatečnou kontrolou jeho pracovní

výsledky. Členové redakční rady K. Dvořák a R. Skřeček kromě toho porovnali všechny texty s původními prameny a přispěli podstatně k řešení detailních otázek. Přípravných redakčních prací se v letech 1953–54 účastnil též O. Králík.

Zesnulý Karel Janský (zemřel 18. února 1959) připravil rukopis všech tří svazků tohoto vydání a ve spolupráci s oběma výkonnými redaktory zredigoval ještě rukopis svazku prvního. Konečnou revisi textu i aparátu tohoto svazku provedl při korekturách Rudolf Skřeček, který byl též pověřen dalšími pracemi spojenými s vydáním druhého a třetího svazku.

Redakční rada Spisů K. H. Máchy

upravovatelů.

Máchovské bádání se shoduje v názoru, že u Máchy nelze měnit ani slůvka. Sám básník praví v Prologu k Pouti krkonošské:

Však jak pravím, pilně poslouchejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.

Proto bylo snahou všech dalších vydavatelů (Šťastný, Vlček, Krčma, Janský) očistit Máchův text od nánosu upravovatelského. Dopátrat se původního textu a pravého slova Máchova je však spojeno s nesčetnými obtížemi. Je k tomu zapotřebí dlouholeté trpělivosti, a v některých případech dodnes nemůžeme tvrdit, že výsledek je konečný. Novými objevy rukopisů, opisů a také zjištěním nových okolností vydavatelského zákulisí se text Máchův od vydání *K* podstatně osvětlil. To však neznamená, že lze provádět změny v textu pod rouškou oněch „vnitřních důvodů", když nemáme oporu v jiném, spolehlivém textu. Pořadatelé Máchovy pozůstalosti do roku 1862 měnili text ze stejných důvodů a zajisté v dobrém úmyslu, víme však, s jakým výsledkem.

Jak při textově kritické práci, tak při pravopisné úpravě textu jsme se řídili kritickými a edičními zásadami České akademie věd a umění a současnou ediční praxí Ústavu pro českou literaturu; postupovali jsme přitom co nejšetrněji, aby zůstaly zachovány všechny zvláštnosti, které by mohly mít význam z hlediska jazykové a zvukové stránky Máchových textů a jejichž typy dále uvádíme.

Ve slovech domácích zachováváme původní kvantitu, a to i v kolísání ve slovech jako *leč* i *léč*, *Lůna*, *mních*, *ňadra* i *ňádra*, *nasledující*, *stán*, *strůny*, *usta*, *zřiceniny*; — vyrovnáváme kolísání ve slovech jako *místo*, *nim*, *tim* na podoby *místo*, *ním*, *tím*, zatím co důsledné autorovo *ními* ponecháváme (je i v rýmech); — opravujeme psaní *jich*, *jejích* (přivlastňovací zájmeno 3. osoby plurálu), dále opravujeme kvantitu v jednotlivých případech tam, kde šlo o přepsání nebo o přechodnou nejednotnost a nedůslednost. Všechny případy opravy kvantity však poznamenáváme, vyjma opravy typu *nesti* — *nésti* a opravy kvantity v psaní interjekce *o*, které všeobecně upravujeme na *ó* (s oporou ve výslovné poznámce Jungmannově o její dlouhé výslovnosti). Hláskovou podobu slov všeobecně zachováváme, a to i s kolísáním v koncovce podstatných jmen typu *bolest*, *budoucnost*, *vlast*, kde ponecháváme původní *-t* a *-ť* mimo případy vyrovnání v uzavřených pasážích textu (např. v téže básni) a s původním psaním *stkvíti se*, *zavzníti*; — upravujeme psaní souhláskových skupin ve slovech jako *předlka*, *smrtedlný* a psaní předpon *s-*, *z-*, *vz-*, kde nesouvisí s výslovností (zachováváme tedy kolísání *zvadlý*, *svadlý*).

Ve slovech přejatých upravujeme psaní podle nynější normy i s případným vyznačováním vyslovované délky např. ve slovech *Helvécie*, *Médea*, *Thálie*, zatím co ve slovech *balkón*, *Itálie*, *Sírius* je vyznačení délky původní. Všechny ostatní úpravy textu jsou výslovně uvedeny v poznámkách.

Upustili jsme od dobového psaní velkých písmen na počátku veršů. Zkratky jmen osob v dramatických zlomcích jsme rozvedli.

Původní interpunkce byla ponechána všude, kde je stylisticky možná, doplněna byla na místech syntakticky nutných, vypuštěna tam, kde je nadbytečná (např. před slučovacími spojkami). Dobové psaní vykřičníku za vokativy, interjekcemi nebo imperativy bylo změněno na čárku mimo případy, kde bylo ponechání vykřičníku potřebné z důvodů stylistických. Psaní dvojitých uvozovek bylo odstraněno; celkově bylo užívání uvozovek uvedeno ve shodu s dnešním způsobem.

Původní pravopis a interpunkce Máchových textů byly do značné míry zachovány ve vydání Krčmově, s nejnutnějšími úpravami též ve vydání K. Janského.

V našem vydání otiskujeme básně v původní strofické podobě. Aby byly hranice mezi strofami a odstavci jasné i při přechodu textu na novou stránku, tiskneme první verše jednotlivých strof a odstavců se zarážkou; tuto úpravu však neprovádíme a původní básníkovu úpravu i v prvním verši ponecháváme u strofických útvarů, jejichž komposice je záměrně dána i zarážkami jednotlivých veršů. Na čtyřech místech (Jest pěvcův osud, V svět jsem vstoupil, Temná noci!, Páže) naznačujeme scházející nebo nedokončený text třemi tečkami, kterých Mácha nikde nepoužíval (jen v Křivokladu užil na dvou místech *pěti* teček).

V aparátu před značkou] uvádíme znění otištěné v textu, za touto značkou pak různočtení. Škrty klademe do špičatých závorek ⟨⟩. V hranatých závorkách [ ] jsou doplňky vydavatelské. U různočtení vztahujících se k témuž verši neopakujeme číslo verše. Za slovem citovaným v různočtení uvádíme interpunkci jen tehdy, jestliže se v ní texty liší. Jednotlivá různočtení (ukončené případy) jsou oddělena značkou /.

Za různočteními v oddílu „Opravujeme" zachycujeme odchylnou kvantitu z rukopisů nebo z opisů reprodukujících spolehlivě originál. Tento výčet je někdy dobrým vodítkem při určování datace, neboť v určitých obdobích se u Máchy vyskytují stejné pravopisné odchylky.*

MÁJ

R1 (rukopis), *T* (I. vydání z roku 1836, odtud otiskujeme).

Rukopis Máje byl nalezen v pozůstalosti vlasteneckého rolníka Jana Krouského, švagra K. Vinařického, v Katusicích. Krouský jej dostal buď od Máchova bratra Michala, který s ním jednal o podporu na vydání spisů Máchových, nebo snad, podle mínění Ferd. Strejčka, od Karla Sabiny. Rukopisné strany 1—32 (je psáno po obou stranách) mají formát 11,6×9,3 cm, str. 33—70 formát 14,1×11,3 cm. Úprava a rozvržení stránek souhlasí nápadně s I. vydáním, s výjimkou I. intermezza, 3. zpěvu a stránek 33—34. Na str. 1 je patitul: *Spisy / Karla Hynka Máchy. / Dalekáť cesta má! / Marné volání!! / Díl první. / Svazek první. / V Praze. / 1836. /* a nahoře je cizí rukou (Sabinovou?) připsáno: *Rukopis po K. H. Máchovi pozůstalý.* Na str. 3 je titul: *Máj / Báseň / od / Karla Hynka Máchy. / V Praze. / 1836. /* Motto patřilo k Spisům, neboť se opakuje také v Cikánech a v rukopise Valdic, kde je označení *Svazek druhý*, ale číslování dílu je tam vynecháno. Faksimile rukopisu vydal s doslovem V. Flajšhans u Fr. Šimáčka roku 1916 ve dvojím vydání, lepší je provedeno neotypií. Z rukopisu je patrno, že Mácha zápasil až do poslední doby s pravopisem *i—y*. Nebyl to jediný rukopis, který existoval, poněvadž k censuře musely být předloženy dva, upravené tak, aby bylo ponecháno dosti místa na okraji pro censorské poznámky (srov. F. Čenský, Z dob našeho probuzení, 259).

První vydání se poněkud liší od rukopisu. Jsou tu patrné zásahy tiskárenského korektora, které Mácha akceptoval, patrně z neznalosti provádění korektur. Proto se na několika místech vracíme v délkách a v interpunkci k rukopisu. Máj vyšel 23. dubna 1836, autor jej vydal vlastním nákladem a dal vytisknout u Jana Spurného v Praze v 600 výtiscích, z nichž 350 bylo prodáno brzo po vyjití. Podle J. V. J. Michla (Ouplný literaturní létopis, 103) měl Máj v komisi nakladatel M. Neureutter. Vydání bylo trojí: brožované *v slepé obálce* za 14 kr. stř. a kartonované na lepším papíře (velínu) za 22 a 30 kr. stř. Kartonovaných bylo asi 100 výtisků a byly na vnitřní straně zadního přídeští v pravém rohu dole podepsány, jak možno soudit z několika zachovaných výtisků. Tento miniaturní podpis měl být patrně jen jakousi ochrannou značkou a kontrolou vůči tiskaři a knihaři. Za arch platil Mácha 9 zl. stř., částku tehdy dosti značnou; na vydání mu půjčil Eduard Hindl (viz dopis z 8. června 1836).

Str. 308

An den Gräbern der Freunde. O8 (odtud otiskujeme).

Nadpis je v rozporu s básní, elegií na hrobu *jednoho* přítele. Raný protějšek k básni Na hrobě sestřiným; Pražákův dohad, že báseň se týká některého ze zemřelých přátel (roku 1833—34 zemřeli Pokorný, Beneš a Hampe), je velmi pochybný. Překlad P. Eisnera v Kritickém měsíčníku 2, 1939, 279.

Literatura: A. Pražák, K. H. Mácha, 166.

Str. 309

Elegie. O8 (odtud otiskujeme).

O. Fischer (Xenia Pragensia) soudí, že báseň je odvozena ze známé Matthissonovy „Elegie, in den Ruinen eines alten Burgschlosses geschrieben". A. Pražák shledává tu zase vliv Herlcszsohnova almanachu Mephistopheles a klade ji do roku 1833. Fischerův dohad je pravděpodobnější. Překlad P. Eisnera v Lidových novinách ze 17. května 1936.

Opravujeme: 20 eignem, 27 Harfenweisen! Otazníky ve v. 20, 22 a 24 jsou v opise, Zelený je mění na vykřičníky.

Str. 311

[*Die kühle Nacht.*] *R36* (bez názvu, odtud otiskujeme).

Rukopis je podepsán zkratkou K. I. M. České zpracování této básně je píseň Rozprostřela chladná noc. Mácha překládal z českého znění *O2* a ne naopak, jak se soudilo dřív. Metricky i výrazově je české znění lepší. Za českou *vlast* vtíral se Máchovi výraz *Vaterland.*

Německé a české znění srovnal P. Eisner v knize Na skále. Srov. poznámky k písni Rozprostřela chladná noc, str. 391.

Různočtení: 27 *pův.* ⟨das Vaterland, den Freund kannte ich nie⟩ *R36* / 29 Meine Heimat] ⟨Mein Vaterland⟩ Meine Heimat *R36* /

Literatura: O. Fischer a P. Eisner, srov. literaturu na str. 465; J. A. Zelený, Studentské listy 2, 1882, 282 (předpokládá překlad nebo zpracování slovanské, snad srbské básně).

Str. 313

Der Freitag in der Karwoche. R34 (odtud otiskujeme).

Rukopis je podepsán I. Macha. Překlad J. A. Zeleného ve Studentských listech 2, 1882, 164.

devším k životně podloženým thematickým prvků
Životně podložený motiv, postava, cit, zkušenost, d
vstupují často do díla, takže vztah mezi životem a díle
se stal jedním z nejčastěji zkoumaných problémů lit
rární historie. Starší literární historie často zdůrazň
vala, že bez znalosti života nelze rozuměti dílu, ve sk
tečnosti tato znalost přispívá k poznání genetickému, a
estetické vnímání díla není na této znalosti závislé, p
něvadž vychází z textu a teprve druhotně bývají pod
dobových zvyklostí estetického vnímání do díla pro
mítány jisté okolnosti z básníkova života. Básník sku
tečný není totožný s osobou básníka, jak se jeví v díl
uměleckém. Životní zážitky básníkovy, jakmile se stáva
materiálem pro dílo, podřizují se literární tradici již tím
že jsou literárně vyslovovány, a kromě toho jsou styliso
vány s hlediska konkretních uměleckých záměrů. Tento
záměr také často rozhoduje o výběru životně daných
motivů, i když nelze apriorně vylučovati, že se životo
pisně daná situace stává východiskem thematické stránky
díla, ale i pak literární zpodobení nutí k stylisaci.

Jelikož v genetice byl spatřován hlavní úkol vědecké
literární historie, je přirozené, že studiu biografie básní-
kovy byla věnována plná pozornost. Biografický zřetel
často převládal nad zřetelem literárním a ke genetickým
otázkám se přidružily otázky jiné, takže i vztah mezi
dílem a básníkem byl různě vykládán: nejdříve příčinně,
takže vznik díla se hledal v životě, později s hlediska
zájmů psychologie bylo dílo vodítkem k pochopení du-
ševní struktury individua a konečně v pojmu osobnost se
hledal způsob, který by umožnil syntheticky překonat
protiklad života a díla.

básníkův život jako pramen literární tvorby

Literární dílo, jakmile bylo uveřejněno nebo rozšířeno, stává se majetkem veřejnosti, která k němu přistupuje s hlediska dobového cítění uměleckého. Poznat toto dobové cítění umělecké v oblasti literární je předním úkolem historikovým, aby mohl pochopiti i ohlas děl a jejich aktuální hodnocení. Při studiu vývoje literárního jsme se zabývali dílem jako článkem vývojové řady bez ohledu na to, jak dílo skutečně esteticky působilo a jak bylo hodnoceno, s úkolem postihnout jeho vývojovou hodnotu; nyní se přenáší pozornost k dílům jako estetickým objektům a k dílům jako estetickým hodnotám. Musíme za tím účelem studovati vývoj estetického povědomí, pokud má vlastnosti nadosobní a zahrnuje v sobě dobový vztah k slovesnému umění. Subjektivní prvky

momenty

- **vnímání**
- **hodnocení**

jaký pojem se tu stává ústředním?

ního kolektiva čtenářského.

Shrneme-li nyní hlavní úkoly literární historie v okruhu dané polarity mezi dílem a způsobem jeho vnímání, pak lze je vypočítati takto:

1. Rekonstrukce literární normy a souboru literárních postulátů daného období.

2. Rekonstrukce literatury daného období, t. j. okruhu děl, jež jsou předmětem živého hodnocení, a popis dobové hierarchie literárních hodnot.

3. Studium konkretisací děl literárních (současných i minulých), t. j. studium té podoby díla, s jakou se setkáváme v pojetí dané doby (zejména v konkretisaci kritické).

4. Studium dosahu působivosti díla v oblasti literární i mimoliterární.

Všechny tyto dílčí úkoly